

Lördag 18 oktober 2025 kl. 18.00

Colours of Autumn – Höstserenad

Ludvig Norman (1831–1885)

Andante sostenuto e cantabile (sats 2 ur stråkkvartett nr 6 a-moll opus 65, i arr av Hans-Peter Frank) (1884; ca 8 min)

Victoria Borisova-Ollas (1969–)

Colours of Autumn (2002, Universal Edition i Wien; ca 10 min.)

PAUS, 30 min – med möjlighet att köpa kaffe eller te och något gott

Kurt Atterberg (1887–1974)

Svit nr 3 för violin, viola & stråkorkester opus 19:1 (1917; ca 13 min)

I. Prelude: Adagio

II. Pantomim: Moderato

III. Vision: Allegro moderato

Lina Samuelsson, violin; Johanne Skansaar, viola

Antonín Dvořák (1841–1904)

Serenad E-dur opus 22 B52 (1875; ca 28 min)

I. Moderato

II. Tempo di Valse

III. Scherzo: Vivace

IV. Larghetto

V. Finale: Allegro vivace

KVAH-Kammarmusikens vänner i Allhelgonakyrkan i Stockholm

<https://kammarmusikens-vanner.se/> Mejl: info@kammarmusikens-vanner.se

SoFo Chamber Orchestra (SoFoCo), Staffan Mårtensson, dirigent, Lina Samuelsson, violin och konsertmästare, Johanne Skaansar, viola,

*Konserten stöds av Nils-Göran Olves stiftelse och av **KULTURRÅDET**.*

Colours of Autumn – Höstserenad

Kompositörer och verk

Text: Jan Silverudd

Ludvig Norman (1831–1885) föddes i ett Stockholm med några hundra tusen invånare. Pappa Johan försörjde familjen som bokhandlare. En roll som mamma Fredrika ensam fick ta över när Johan avled 1840.

Man upptäckte tidigt att kisen (som man väl får kalla en urstockholmare) var musikalisk; inte minst var han ett ljus när det gällde att improvisera. Häftet *Sånger* kom ut 1843 komponerade av en 11-årig Ludvig. Normans var goda vänner med familjen Josephson och dottern i huset, Wilhelmina, en av de främsta svenska konsertpianisterna då, blev Ludvigs första musik- och pianolärare.

I det Josephsonska hemmet mötte han också hennes syskon som tonsättaren Jacob Axel

och jämnåriga teatermannen och vännen Ludvig. Där fanns också Jenny Lind som senare hjälpte Ludvig Norman med stipendium. Han studerade en tid hos Adolf Fredrik Lindblad och fick så 1848 ekonomiskt bidrag att fara och studera vid musikkonservatoriet i Leipzig. Där hade han Julius Rietz som lärare i komposition och virtuos Ignaz Moscheles i piano. Han trivdes med stadens rika kulturliv och umgicks med och inspirerades av Niels W Gade och Robert Schumann. Under tiden där tillkom hans konsertstycke för piano och 1851 utgavs hans opus 1: två karaktärsstycken för piano.

Efter fyra år i Leipzig återvände han till Stockholm och började som pianolärare. Stor debutkonsert blev det 1853 med Sverigepremiär för just Schumanns pianokonsert. Fem år senare blev han lärare i komposition vid Musikaliska Akademiens konservatorium (nu: Kgl Musikhögskolan).

Trettio år gammal blev han hovkapellmästare. I denna roll engagerar han sig aktivt i att höja kvaliteten på musiklivet: Han bekämpar det man kallar dilettantismen. Han skriver, utbildar, inte minst tonsättarinnor, som det hette då, som Valborg Aulin, startar musikaliska sällskap och arbetar i Musikaliska akademien för bättre musikundervisning. Han verkar för Berwalds men också Lindblads musik. (Där finns till och med biografiska skisser för dessa båda bevarade.)

Och han komponerar: Det blir tre symfonier och en hel rad med kammarmusikverk, från en stråkoktett ned till verk för två violiner och en präktig violasonat. Han skriver det nästan enda större romantiska svenska körverk vår körlegend Eric Ericson gav sitt godkännande: motetten *Jordens oro viker* från 1878. **Och det blir sex stråkkvartetter alltmer allvarliga med stigande ålder – fjärran från sextonåringens Leipzig. Ur den sista i a-moll inleder vi kvällen med andantet; som en långsam höstsång.**

Fru Wilhelmina med de båda sönerna lämnade honom 1869: Norman isolerade sig och hans depressioner och drickande tilltog och förvärrade säkert hans reumatism. Kanske berodde isoleringen på Tourettes syndrom, som musikvetaren Tomas Löndahl skrivit om. 1885 ledde en sjuk Norman en konsert till 200-årsfirandet av Bachs och Händels födelseår och bara tre veckor senare avled han i födelsestaden.

*Victoria Borisova-Ollas.
Foto: Martina Holmberg*

Pianistdottern

Victoria Borisova-Ollas (1969–) föddes i det fjärran, ryska Vladivostok och lärde sig förstås spela piano tidigt, som sexåring. Hennes första kompositioner tillkom när hon var åtta år. Efter grundskolan studerade Victoria för Nikolaj Korndorf vid Tjajkovskijkonservatoriet i Moskva. I staden träffade hon också sin svenske man, Dan-Erik.

När hon kom till Sverige 1992 fortsatte hon studera på musikhögskolorna i Stockholm och Malmö. 1997 blev hon elev till Jeremy Dale Roberts på Royal College of Music i London. Hon slog igenom 1998 med orkesterverket *Wings of the Wind* som vann andrapris i tävlingen Masterprize i Storbritannien. 2011 blev hon första kvinna någonsin att ta emot Stora Christ Johnson-priset, för klarinettkonserten *Golden Dances of the Pharaohs*.

Hon har en gedigen verklista med många orkesterverk, gärna med fantasieggande titlar som *The Kingdom of Silence* från 2003. Hittills har det blivit två symfonier, varav den senaste kom 2017 och dessutom hela fem solokonsalter. Men hon har också skrivit kammarmusik för

saxofonkvartett samt *Seven Singing Butterflies* för klarinett och stråkkvartett från 2005. Hennes tvåaktsopera *Dracula* skrevs 2013 och uruppfördes av Kungliga Operan 2017.

Kvällens stycke **Colours of Autumn** skrev hon 2002 och det uruppfördes av beställarna Musica Vitae under Tuomas Ollila i Växjö konserthus samma år den 17 oktober. Borisova-Ollas blir ofta inspirerad av litteratur och här är det av ett citat av Vladimir Nabokov, ur hans roman *Lolita*: "Hösten ringde i luften". Det rör sig inte om programmusik utan snarare om återgivningar av snabbt skiftande färger, som man hittar i den friska höstluften.

Kurt Atterberg. Foto: Georg Fayer, Wikimedia Commons

Ingenjörssonen **Kurt Atterberg** (1887–1974) föddes i Göteborg och blev själv civilingenjör. Inspirerad efter en konsert med Brysselkvartetten började Kurt 1902 studera cello och åtta år senare spelade han i det som nu kallas Kungliga Filharmoniska Orkestern i Stockholm, samtidigt som han studerade elektroteknik och skrev på sina första kompositioner: rapsodin för piano och orkester opus 1 samt den första stråkkvartetten. Han dubblerade ingenjörstudierna på KTH med studier i komposition för Andreas Hallén på det som blev Kgl Musikhögskolan i Stockholm.

1912 debuterade han som dirigent med Göteborgs Symfoniker med bland annat sin egen första symfoni.

Samma år blev han anställd på Patent- och registreringsverket och blev kvar där till sin pension 1968, vid 81 års ålder. Atterberg blev en musikpamp i svenskt musikliv. Han var med och grundade Föreningen Svenska Tonsättare (FST) 1918 och var dess ordförande 1924–1947. Han var också med och grundade Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM) 1923 och var dess ordförande fram till 1943. Han var recensent på Stockholms tidningen från 1919 till 1957 och sist men inte minst var han ständig sekreterare i Musikaliska akademien 1940–1953, en post med stort ansvar och inflytande.

1917 dirigerar Atterberg Berliner Philharmoniker i en konsert med egna verk. Hans andra symfoni dirigeras av Arthur Nikisch i Leipzig och Richard Strauss i Berlin. Det var oerhörda framgångar för en svensk tonsättare. 1928 vann han skivbolaget Columbias tävling vid 100-årsminnet av Schuberts död om att komponera en symfoni i anslutning till Schuberts ofullbordade symfoni nr 8. Atterberg vann med sin symfoni nr 6 i C-dur och fick 10 000 dollar för besväret och verket fick så namnet *Dollarsymfonin*.

I slutet av andra världskriget anklagades Atterberg för att vara nazistsympatisör. Man utredde på tonsättarens begäran men man kunde inte säga vare sig bu eller bä. Nu förlorade han också sina uppdrag och detta parat med hans konservativa musiksyn gjorde att han blev rejält marginaliserad, resten av livet. Atterberg komponerade mycket: Där finns nio symfonier, inte

minst den spännande tredje symfonin *Västkostbilder*, och hela nio sviter för mindre orkester eller stråkorkester och förutom fem konserter en hel serie andra verk för orkester. De fem operorna är dock i dag bortglömda. Där finns en del kammarmusik som tre stråkkvartetter, en pianokvintett och en cellosonat samt *Höstballader* för piano. Numer finns hans symfonier inspelade såväl på CPO som på Chandos.

Svit nr 3 för violin, viola och stråkorkester kom till i oktober 1917 och är en bearbetning av scenmusiken till Maurice Maeterlincks skådespel *Syster Beatrice*. Det fanns bara plats för tre musiker på Intima teatern i Stockholm så när han 1921 arbetade om musiken ersatte han orgelharmoniet med stråkorkester. Pjäsen är ett mysteriespel och handlar om nunnan Beatrice som rymmer från klostret med sin älskare. Hon får då en stand-in i jungfru Maria. På gamla dar återvänder hon ångerfull till klostret och inser där vilken nåd hon har fått. Preludiet är i sakral stil, pantomimen från andra akten där soloinstrumenten är de älskande och slutligen Vision, förspel till tredje akten, är en drömlig vals som melankoliskt bär med sig minnen av nunnans syndfulla liv.

Antonín Dvořák.
Wikimedia Commons

På hemmafronten 1875 var slaktarsonen **Antonín Dvořák** (1841–1904) lyckligt gift och de hade fått en son och han började nu äntligen få ett erkännande som tonsättare och hade för första gången fått statligt musikstipendium, inte minst tack vare den imponerade jurymedlemmen Johannes Brahms. Men violasten Alois Alexander Buchta försök att få uruppföra stråkserenaden med Wiener Philharmoniker blev nobbade. **Dvořák lär ha skrivit stråkserenaden på bara 12 dagar, 3 till 14 maj 1875.** Verket uruppfördes till slut 10 december 1876 i Žofínpalatset i Prag. I augusti året därpå dirigerade tonsättaren själv verket. (Första gången Dvořák var dirigent, såvitt vi vet.) Även om de fem satserna är enkla till formen så är detta Dvořák på bästa humör, med en rikedom av melodier och charm, kryddat med lite bitterljuva böhmiska inpass i moll. I sista satsen knyter han ihop säcken genom att upprepa några av de tidigare temata.

Jan Silverudd
2025-10-07